

Nr 293.

Av herr **Holmström m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor, m. m.

Av den utredning, som refereras i Kungl. Maj:ts proposition nr 233 med förslag till förordning angående handeln med vissa mineraloljor m. m., framgår med full tydlighet, att de inom landet normalt påräkneliga tillgångarna å flytande bränslen äro av ytterligt ringa omfattning i jämförelse med den ständigt stegrade förbrukningen av varorna ifråga. De lager, med vilka för närvarande äro att räkna, förslå sålunda icke att tillgodose behoven vid normal fredsförbrukning under mer än en och två tredjedels månader ifråga om bensin samt en och en halv månad ifråga om motor- och pannbrännolja. Utredningsmännen hava under hänsynstagande härtill påvisat betydelsen av oljeförsörjningens säkerställande vid avspärrning och krig.

Det synes knappast behöfligt att här närmare ingå på dessa förhållanden. Envar inser säkerligen till fullo, att med hänsyn till den oerhörda vikten ur samhällsnyttans synpunkt av att kunna tillgodose de olika driftsbehov, för vilka de flytande bränslena komma till användning — för motortrafiken, för örlogs- och handelsflottan, för industri, fiske, lantbruksnäring, uppvärmning och lufttrafik — den otillräckliga lagerhållningen av ifrågavarande förnödenheter kan komma att i händelse av krig eller avspärrning medföra rent av katastrofala konsekvenser.

Redan mot bakgrunden av de förhållanden, som voro rådande vid tidpunkten för utredningsmännens arbete, funno sig dessa böra framhäva nödvändigheten av snara åtgärder för åstadkommande av en ökad lagerhållning. Vad beträffar dennas omfattning hade det syntts ur trygghetssynpunkt vara synnerligen önskvärt att få till stånd en lagring motsvarande ett halvt års förbrukning under vanliga fredsförhållanden, men främst med hänsyn till de vid sådant fall mycket betydande kostnaderna för utbyggande av bombsäkra lagringslokaler och då en ökad lagring borde göras i möjligaste mån bombskyddad, hade utredningsmännen ansett sig böra stanna vid en kvantitet, uppgående till minst 30 % av årsförbrukningen. Vid en garanterad lagerhållning av denna omfattning kommer emellertid i verkligheten åtskilligt mer att kunna påräknas som ständig tillgång inom landet, enär importörerna för att alltid kunna hålla denna lägre gräns bliva nödsakade att som regel röra sig med icke obetydligt större lager. Under för-

utsättning av en förbrukningsreglering lär man fördenskull vid avspärrning eller krig kunna räkna med att genom en sålunda bestämd lagerhållning skapas ett medellager, tillräckligt för ett halvt års krigs- (kris-) förbrukning. Därmed torde man för närvarande låta sig nöja.

Utredningsmännen lägga, som ovan framhållits, med all rätt största vikt vid att den ökade lagringen kan snarast möjligt komma till stånd. En förutsättning härför är, att ökade lagringsutrymmen åstadkommas, och borde för det omedelbara utbyggandet av sådana en särskild plan uppgöras. Med hänsyn till önskvärdheten att nedbringa tiden för utbyggnadsplanens genomförande borde enligt utredningsmännens uppfattning för budgetåret 1938—1939 *dels* beräknas 2 milj. kronor under anslag till beredskapsarbeten för utsprängning av bombsäkra rum, *dels* anvisas ett anslag av 2 milj. kronor, att utgå av lånemedel, till bestridande av kostnader för cisternanläggningar samt till utlämnande av lån till dylika anläggningar. Utredningsmännen hava vidare uttalat, att i den mån sprängningsarbeten kunna igångsättas före den 1 juli 1938, bör för budgetåret 1937—1938 anvisat anslag till beredskapsarbeten få tagas i anspråk för ändamålet. För arbetenas påskyndande böra cisterner i mån av behov redan under budgetåret 1937—1938 få beställas, så snart anslag för budgetåret 1938—1939 beviljats och i övrigt erforderliga beslut föreligga.

Utredningsmännens betänkande har av de myndigheter, vilka haft att yttra sig över detsamma, blivit i allt väsentligt tillstyrkt eller lämnats utan erinran. De synpunkter, vilka varit vägledande för utredningsmännens förslag, hava också legat till grund för Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition nr 233 med förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor m. m.

Efter Kungl. Maj:ts ställningstagande i frågan hava emellertid omständigheter inträffat, vilka även på det område av den allmänna beredskapen, varom här är fråga, synas böra vara föremål för särskilt hänsynstagande. Detta föranleder oss alltså att ifråga om vissa punkter i propositionen framställa yrkande om ändringar i syfte att förläna de föreslagna åtgärderna omedelbar och ökad effekt.

I § 2 angives icke någon viss minimiprocent, till vilken lagringen skall uppgå, utan det överlämnas till Kungl. Maj:t att bestämma härutinnan. Enligt departementschefens uppfattning anses denna ståndpunkt stå i överensstämmelse med den av utredningsmännen såsom övergångsstadgande till förordningen föreslagna bestämmelsen, att skyldigheten att hålla lager skall inträda först i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar. Det angives också i propositionen att högre procentsats än 30 icke ifrågakommer enligt nu föreliggande plan. Man lär hava anledning förutsätta att i detta uttalande ligger en avsikt att snarast nå upp till en lagring motsvarande nyssnämnda 30 procent av föregående års förbrukning, men detta skulle — saken till gagn — komma till tydligare uttryck, om den angivna procentsatsen

fastsloges i förordningen och därtill knötes ett särskilt övergångsstadgande, avseende lagringens successiva genomförande allt efter det nya lagringsutrymmen beredas. Därigenom skulle alltså skapas större klarhet om förordningens syfte och innebörd. En av de hörda myndigheterna har för sin del betonat önskvärdheten av ett dylikt klargörande genom att i sitt yttrande över det till grund för propositionen liggande betänkandet framhålla vikten av »att ett bestämt minimital för lagringsskyldigheten fastställas även om detta för alla importörer blott successivt kan uppnås, när företagen härigenom komma att beredas säkrare arbetsvillkor än om skyldighetens omfattning bleve föremål för tid efter annan växlande administrativ reglering». Ett sådant fastläggande av lagringsskyldighetens slutliga omfattning genom procentsatsens angivande i förordningen synes också behövt, då det gäller att åstadkomma en ändamålsenlig planläggning av den eftersträvide merlagringens genomförande.

Dennas genomförande är, som redan antytts, till avgörande del beroende av möjligheterna att få ökade lagringsutrymmen till stånd. Såsom av propositionen framgår, erfordras för ändamålet en ytterligare lagringskapacitet om icke mindre än 200.000 kbm. Utbyggnaden härav måste alltid taga en viss, icke allt för knappt tillmätt tid, men desto mera betydelsefullt synes det oss under nuvarande läge vara att arbetena kunna omedelbart sättas i gång i hela den omfattning, som omständigheterna medgiva. I Kungl. Maj:ts proposition äskas för nästkommande år 1 milj. kr. för uppförande av en försöksanläggning. Med de beräkningsgrunder, som i propositionen anföras, torde härför kunna åstadkommas en lagringskapacitet om minst 10.000 kbm. Ytterligare bebådas i propositionen tvenne anslagsäskanden för ändamålet å den särskilda anslagsplan, för vilken chefen för finansdepartementet redogjort vid anmälan av finansplanen, med ett sammanlagt belopp av 4 milj. kr., varav hälften avses till bestridande av kostnader för sprängning och övriga med iordningsställande av hålrum förenade arbeten samt hälften för cisterner med tillbehör. Dessa båda belopp beräknas förslå för anordnandet av bombsäkra lagringsutrymmen med en kapacitet av tillsammans 40.000 kbm.

Man torde, i trots av det nu starkt framträdande önskemålet att snarast få största möjliga lagerökning till stånd, av praktiska skäl vara nödgad att åtnöja sig med att under det första övergångsåret få en sålunda beräknad lagringskapacitet — tillsammans minst 50.000 kbm. — till stånd. För följande år synes man dock böra och kunna räkna med en större utbyggnad, så att hela programmet kan genomföras på en relativt kort tidsperiod, varvid man enligt vår uppfattning bör tänka sig allra högst tre år. Det synes emellertid ovisst, huruvida de anslag, som nu avses skola begäras inom den förebådade beredskapsbudgeten, verkligen kunna förväntas komma att under alla omständigheter utgå under nästkommande budgetår. Då med hänsyn till nu förefintliga, mycket knappa oljelager en begränsning för den

närmaste tiden av utbyggnaden till allenast den kapacitet, som försöksanläggningen kan förväntas rymma, enligt vår uppfattning måste anses absolut otillfredsställande, finna vi det nödvändigt att även den ovanberörda utbyggnaden om 40.000 kbm. säkerställas att komma till utförande under budgetåret 1938—1939. Detta lär knappast kunna ske, med mindre än att det för ändamålet erforderliga beloppet, 4 milj. kronor, uppföres i den ordinarie bugeten.

I detta sammanhang torde uppmärksamheten också böra riktas på önskvärdheten av att redan innevarande budgetår alla nödiga arbeten av förberedande natur vidtagas för att möjliggöra verkställandet av hela den ovan berörda, första utbyggnaden, d. v. s. för förvaring av minst 50.000 kbm. Den planläggning, varmed för ändamålet är att räkna, måste bli både omfattande och tidsödande. Den kräver också ingående samarbete både med de intresserade företagarna och åtskilliga myndigheter. Dessa förberedande arbeten böra fördenskull igångsättas så snart som möjligt och i varje fall så tidigt, att det bliver möjligt kunna omedelbart efter det stundande budgetårets ingång taga itu med utbyggandet av de nya lagringsutrymmena. Bl. a. med hänsyn till de långa leveranstiderna för cisterner och motsvarande materiel synes det dessutom önskvärt att redan innevarande budgetår vissa beställningar kunna företagas.

På grund av vad sålunda anförts, hemställa vi, att riksdagen måtte besluta,

att § 2 i förslag till förordning angående handel med vissa mineraloljor skall erhålla följande lydelse:

»Den som för försäljning i oförändrat skick till avnämare inom riket från utrikes ort inför olja, som i 1 § sägs, vare skyldig att vid envar tid under året av sådan olja hålla lager inom riket, motsvarande minst 30 % av den myckenhet, han av dylik olja under nästföregående kalenderår försålt till avnämare inom riket.

Sistnämnda myckenhet — — — ur riket.

Olja, som är — — — utom riket.»;

att § 4 i samma förordning skall erhålla följande lydelse:

»Den som vid oljeraffinaderi inom riket bedriver raffinering av olja, som i 1 § sägs, vare skyldig att vid envar tid under året av sådan olja hålla lager inom riket, motsvarande minst 30 % av den myckenhet, han av dylik olja under nästföregående kalenderår förbrukat för raffineringen.

Han vare ock pliktig — — — nästföregående månad.»;

att sista meningen i förordningen gives följande lydelse:

»Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1938, dock att

skyldigheten att hålla lager skall inträda först i den mån Konungen därom förordnar»;

att för utsprängning av bombsäkra rum för budgetåret 1938—1939 anvisa ett anslag av 2 milj. kronor;

att till bestridande av kostnader för cisternanläggningar samt till utlämnande av lån för dylika anläggningar för budgetåret 1938—1939 å kapitalbudgeten, fonden för förlag till statsverket, anvisa ett anslag av 2 milj. kronor;

att till försöksverksamhet beträffande oljelagring för budgetåret 1938—1939 å driftbudgeten under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20.000 kronor;

att till försöksanläggningar för oljelagring för budgetåret 1938—1939 å kapitalbudgeten, fonden för förlag till statsverket, anvisa ett reservationsanslag av 1.000.000 kronor; samt

att, i den mån sprängningsarbeten kunna igångsättas före den 1 juli 1938, för budgetåret 1937—1938 anvisat anslag för oförutsedda utgifter får tagas i anspråk för ändamålet.

Stockholm den 22 mars 1938.

Nils Holmström. Harald Nordenson. Gösta Rahmn.

Gustaf Velander. Eilif Sylwan.

